

Filosoof en pottenbakker Tom van den Belt in zijn Barneveldse atelier. ‘Klei is zulke bijzondere materie, je kunt haar blijven bewegen en naar je hand zetten.’

U had ook kunnen gaan beeldhouwen. Waarom die klei?

“Daar heb ik nu eenmaal gevoel voor gekregen. Het is zulke bijzondere materie, je kunt haar blijven bewegen en naar je hand zetten, haar maken zoals je wilt. Ze droogt, maar als je niet tevreden bent, maak je haar nat en bewerk je haar verder.

“En als het helemaal niet lukt, dan duw je haar in elkaar, kneed je haar tot een klomp en begin je opnieuw. Als er iets fout gaat, word je niet neergesabeld, je mag

‘Als er met klei iets fout gaat, word je niet neergesabeld, je mag doorwerken tot het goed is’

doorwerken tot het goed is. Tot het past bij het beeld dat je ervan hebt en je realiseert wat je zelf mooi vindt.”

Dat klinkt als een kritiek op de ideeën uit uw jeugd. Toen de waarheden in beton gegoten waren.

“Zo heb ik het nog nooit gezien, maar dat kan wel kloppen. Van de kansel hoorden we De Waarheid. Terwijl er zoveel vormen en beelden van de waarheid zijn. De Waarheid bestaat niet. De enige waarheid is altijd persoonlijk, ze is wat bij jou past op dat moment, dus altijd weer nieuw en altijd weer anders.

“Filosofisch gezien maakt iedereen gewoon zijn eigen werkelijkheid. Een ambacht als dat van de pottenbakker is per definitie persoonsgebonden. De waarheid ook, die bakken we zelf.”

U geeft ook cursussen. Wat doet het met u, dat boetsen en pottenbakken met anderen?

“Als ik aan de gang ga met klei, en dat merk ik ook bij mijn cursisten, dan krijgt die tijd een speciaal karakter, het is waardevolle tijd – *kairos*, een term die ik dank aan filosoof Joke Hermsen.

“Het vergt geduld en oefening. Dat is afzien, als opmaat van genot. Uitstel van genot is het hoogste genoeg. Pottenbakken ontsluit de drie menselijke vermogens, zoals [de Joodse, van origine Duitse-Amerikaanse filosoof Hannah] Arendt ze opsomde. Reflectie, je denkt na over wat je elders gezien hebt, wat je zelf mooi vindt. Creativiteit, want mensen kunnen ineens iets maken waardoor ze versteld staan van zichzelf. En enthousiasme, dat spreekt dan wel voor zich.”

Tom van den Belt loopt richting de zeventig, hij heeft besloten veel minder te gaan werken als docent en manager, zodat er tijd vrijkomt voor ‘kleien en modderen’, zegt hij. “Als ik hier zit te draaien, dan is dat ultiem genieten. Het is gewoon geweldig om pottenbakker te zijn.”

Dat ambacht pakt hij gedegen aan. Om het helemaal in de vingers te krijgen, rondde hij in 2023 een driejarige vakopleiding keramische technieken af. “Die is echt zwaar, ik kreeg er stress van. Totdat ik me realiseerde dat die eisen je beter maken, zonder dat je perfect hoeft te worden.”

“Wat ik mijn cursisten voorhoud, is

wabi-sabi, de Japanse filosofie die het prentielloze waardeert en de schoonheid ziet in het imperfecte. Ik was laatst met Evie, mijn vrouw, bij een expositie van vier keramisten, en niets sprak ons aan. Het was heel knap hoor, met moeilijke glazuren en sierwerk, maar wat ontbrak, was gebruiksgoed. En juist daar worden mensen blij van.”

Hij wijst op een plank met schaaltes en kopjes. Daartussen een dozijn wit-blauwe, conische bekers die van boven schuin aflopen. “Vorig jaar bedacht. Dat zijn mijn neus-

‘Pottenbakken opent de drie menselijke vermogens: reflectie, creativiteit en enthousiasme’

bekers, voor mensen met slikklachten, zoals MS-, ALS- of parkinsonpatiënten. Die zijn vaak aangewezen op plastic bekers, maar dan smaken je koffie en thee niet lekker. M’n keramische neusbeker geeft hun wat levensgeluk terug. Er is veel vraag naar.” Ze zijn goedkoop, er moet geld bij. Het liefst zou hij ze op grote schaal laten maken.

U schreef voor uw examen een lijvig werkstuk vol technische bespiegelingen, voorzien van een mini-essay met de prikkelende titel ‘Echte schoonheid zit van buiten’.

“Dat ging over het glazuren. Het uiterlijk

is wat je als eerste ziet, wat mensen raakt en waar ze enthousiast over worden. Paulus schreef dat God het goede, het ware en het schone wil, dus ook die mooie buitenkant. Dat is de relationele kant van God. Die drieslag heeft Paulus trouwens aan Plato ontleend.”

U bent lyrisch over schoonheid, maar hoe weet u of een glazuur mooi uit de oven komt, wat de kleur en glans zijn? U ziet het toch nauwelijks?

“Als u een vaas voor me neerzet, zie ik haar inderdaad niet, maar ik beléef haar wel. Dat is persoonlijk, maar heeft met iets objectiefs te maken, met de gulden snede. De breking, dat is de kanteling in de ronding, moet op een derde of twee derde zitten. Als dat zo is, zit het vaak goed. Die ranke vaas hier op tafel, die ademt harmonie.”

Dat kunt u voelen, zoals u ook een textuur of een structuur kunt aftasten.

“Ja, maar craquelé zie ik dan weer niet. En of een glazuur iets meer groen dan blauw is evenmin. Dan kijkt Evie mee. Zij is mijn toets van buiten, het oog van de ander.”

Serie

Ze oefenen een vak uit waarbij je niet meteen aan wijsbegeerte denkt. Toch zijn ze óók filosoof. Hoe werken hun vak en hun filosofische achtergrond op elkaar in? Vandaag aflevering 6: pottenbakker Tom van den Belt laat zich inspireren door Hannah Arendt.